

PROJECTNOTA

**ONTEIGENING VAN PERCELEN DE MAEYEVIJVERS IN DE TEUT TE ZONHOVEN IN HET
KADER VAN EN NOODZAKELIJK VOOR DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN**

V1

AUTEUR: ELS VAN DEN BALCK

INHOUD

1	WOORD VOORAF	3
2	PROJECTPLAN.....	4
2.1	SITUERING.....	4
2.2	JURIDISCHE EN BELEIDSMATIGE ASPECTEN.....	5
2.2.1	<i>Gewestplan</i>	5
2.2.2	<i>Natura2000 gebieden</i>	6
2.2.3	<i>Instandhoudingsdoelstellingen</i>	9
2.2.4	<i>VEN-gebied</i>	10
2.2.5	<i>Natuurreservaten</i>	11
2.2.6	<i>Onroerend erfgoed</i>	11
2.2.7	<i>Beschrijving van het biotisch en abiotisch milieu</i>	12
2.3	UIT TE VOEREN WERKEN.....	14
2.3.1	<i>Algemene omschrijving</i>	14
2.3.2	<i>Uitvoeringsvoorwaarden</i>	14
2.3.3	<i>Uitvoeringstermijn</i>	16
2.3.4	<i>Beheermodaliteiten</i>	16
3	ONTEIGENINGSNOODZAAK	16
3.1	TEN GELEIDE	16
3.2	REALISATIE VAN DE EUROPESE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN	16
3.3	REALISATIE VAN DE HYDROLOGISCHE DOELSTELLINGEN VOOR DE ROOSTERBEEK	18
3.4	PROBLEEMSTELLING	19
3.5	OPLOSSING	19
3.6	CONCLUSIE.....	19

1 Woord vooraf

Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) wenst enkele percelen in de Teut in Zonhoven te onteigenen.

Het ANB wenst deze onteigening uit te voeren om herstel van hellingveen en de Europese habitattypes 7140 en 3130 uit te voeren i.f.v. de instandhoudingsdoelstellingen van het Habitatrichtlijngebied 'BE 2200031-3 – Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangenbeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden' te kunnen realiseren. Bovendien kadert de onteigening in de oplossing van de waterkwaliteits- en kwaliteitsproblematiek van de Roosterbeek. De onteigening van de percelen en de maatregelen t.h.v. de Roosterbeek(vallei) kunnen dus niet los van elkaar gezien worden, vermits ze een totaaloplossing voor het hydrologisch en ecologisch disfunctioneren van de Roosterbeekvallei bieden. Gezien de hoogdringendheid, complexiteit en samenhang van de maatregelen, is het noodzakelijk om over te gaan tot onteigening van de onroerende goederen die niet op minnelijke wijze kunnen verworven worden.

De voorliggende projectnota werd opgemaakt met toepassing van het Vlaams onteigeningsdecreet van 24 februari 2017 en het Besluit van de Vlaamse Regering van 27 oktober 2017 tot vaststelling van nadere regels in verband met de uitvoering van het Vlaams Onteigeningsdecreet van 24 februari 2017.

Deze projectnota moet het publiek in het algemeen en de eigenaars van de te onteigenen onroerende goederen in het bijzonder informeren over de te realiseren doelstellingen. Overeenkomstig artikel 12 van het decreet van 24 februari 2017 betreffende de onteigening voor het algemeen nut omvat deze projectnota het projectplan, de beoogde realisatietermijn en voorwaarden voor de werken, alsook de beheersmodaliteiten.

2 Projectplan

2.1 Situering

Locatie:

Het projectgebied "Maeye Vijvers" is gelegen in de gemeente Zonhoven (provincie Limburg).

Het projectgebied ligt in het natuurreservaat de Teut, dat ingesloten ligt tussen de E314 en de spoorweg Genk-Houthalen. Het natuurreservaat de Teut is 786 ha groot en vormt eigenlijk een geheel met het natuurreservaat Ten Haagdoornheide (565 ha) dat noordelijk van de E314 ligt.

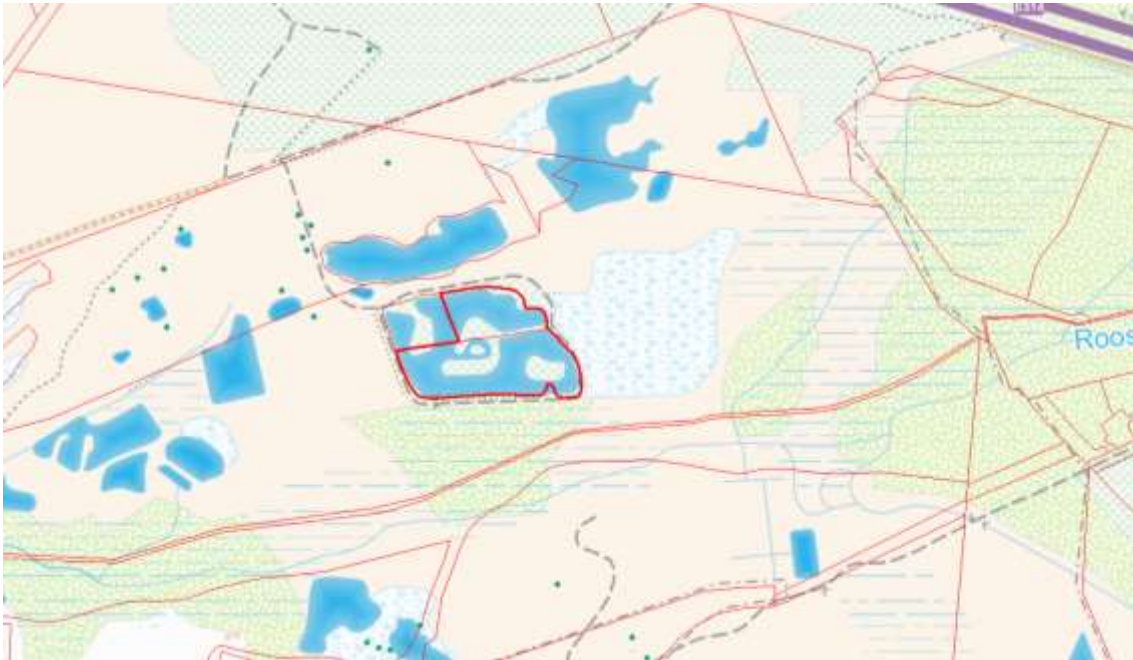
Kadastrale percelen:

CAPAKY	gemeente	afdeling	sectie	nr.	opp. (m ²)
71442F0985/00B000	Zonhoven	2	F	985B	3194,364
71442F0985/00C000	Zonhoven	2	F	985C	7573,8394

De totale oppervlakte van de te onteigenen percelen bedraagt 10768,2034 m².

Figuur 1. Situering van het projectgebied.

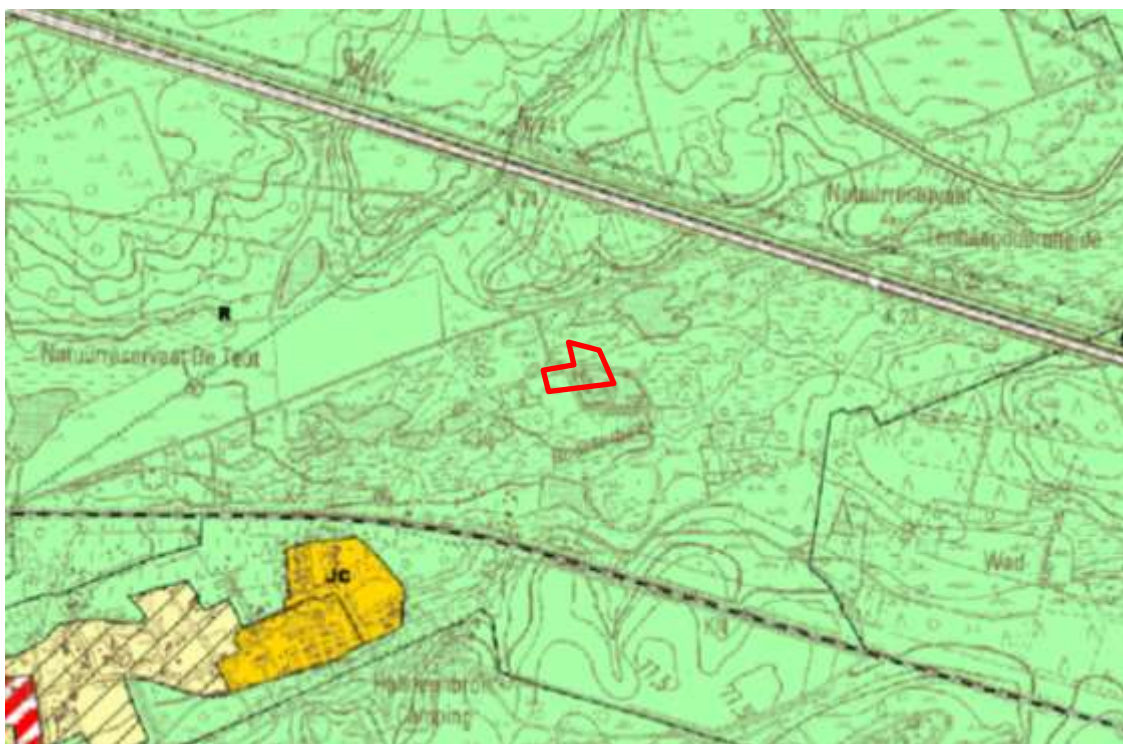
Figuur 2. Kadastrale percelen.

2.2 Juridische en beleidsmatige aspecten

2.2.1 Gewestplan

Het projectgebied werd op het gewestplan aangeduid als 'Natuurgebieden met wetenschappelijke waarde'.

Het projectgebied maakt geen onderdeel uit van een RUP.

Figuur 3. Gewestplan t.h.v. het projectgebied.

2.2.2 Natura2000 gebieden

Het projectgebied ligt volledig binnen het Habitatrichtlijngebied 'BE 2200031-3 – Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangenbeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden'. Het is van belang voor volgende habitattypen en soorten (tabel 1):

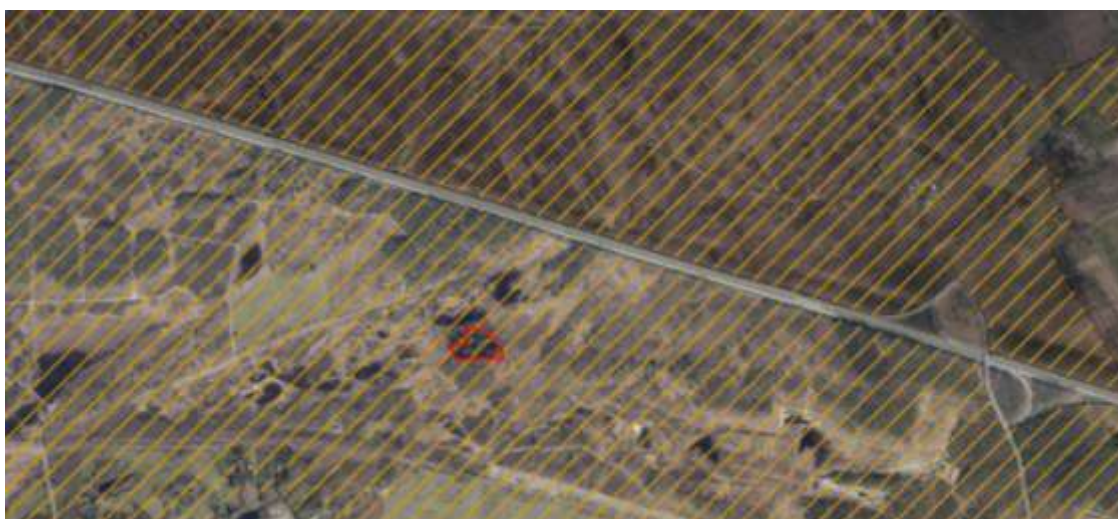
Tabel 1. Voor het projectgebied relevante Europese habitattypen en soorten in Habitatrichtlijngebied BE2200031-3 en staat van instandhouding, Bron Agentschap voor Natuur en Bos 2011).

Habitattypen	Belang voor G-IHD	Staat van instandhouding
2310 Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten	Belangrijk	Gedeeltelijk aangetast omwille van de beperkte oppervlakte, het versnipperd voorkomen, de sterke vermessing met grijs kronkelsteeltje en de grote oppervlakte die de afgelopen decaden door gebrek aan gepast beheer is geëvolueerd naar een droge heide met vaak opslag van den en berk.
2330 Open grasland met Corynephorus- en Agrostissoorten op landduinen	Belangrijk	Gedeeltelijk aangetast omwille van de beperkte oppervlakte, het ontbreken van goed ontwikkelde korstmosvegetaties, de sterke vermessing met grijs kronkelsteeltje en de grote oppervlakte die de afgelopen decaden door gebrek aan gepast beheer is geëvolueerd naar een droge heide met vaak opslag van den en berk.

Habitattypen	Belang voor G-IHD	Staat van instandhouding
3110 Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (<i>Littorelletalia uniflora</i>)	Essentieel	Gedeeltelijk aangetast omwille van het beperkte voorkomen van het habitat en van de kensoorten, de gedegradeerde structuur en de verzuring.
3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de <i>Littorelletalia uniflora</i> en/of de <i>Isoëtes-Nanojuncea</i>	Essentieel	Gedeeltelijk aangetast omwille van de slechte kwaliteit van de aanvoerbeken, eutrofiëring, de abundantie aanwezigheid van bodemwoelende vissen en het ontbreken van een gepast (peil-) beheer.
3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren (vennen)	Essentieel	Gedeeltelijk aangetast aangezien het merendeel van de vennen, die van nature tot dit habitat behoren, verzuurd zijn waardoor sleutelsoorten ontbreken. Door de verzuring en de abundantie aanwezigheid van uitheemse invasieve vissen zijn deze vennen tevens ongeschikt voor habitattypische soorten als heikikker.
4010 Noord-Atlantische vochtige heide met <i>Erica tetralix</i>	Zeer belangrijk	Gedeeltelijk aangetast omwille van de verdroging en verzuring van grote delen van de natte heide (wat een negatief effect heeft op de sleutelsoorten en vergrassing, verbossing van het habitat versneld). In 2009 is het gentiaanblauwtje, de topindicator van een goede natte heide, uitgestorven in het gebied. De E314 is een barrière voor habitattypische soorten als heikikker.
4030 Droge Europese heide	Zeer belangrijk	Gedeeltelijk aangetast omwille van de vermossing in de grote heideterreinen, de verbossing en het versnipperd voorkomen in deelgebied 1. De E314 is een barrière voor habitattypische soorten als gladde slang en rugstreepad.
6230 Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden	Zeer belangrijk	Gedeeltelijk aangetast omwille van het wegvallen van gepast beheer waardoor grote oppervlakten voormalig heischraal grasland actueel verruigd of verbost zijn. De oppervlakte is te beperkt om duurzame populaties van habitattypische soorten te herbergen. In 1995 is de populatie gentiaanblauwtje die aanwezig was op het nat heischraal grasland van de Kauwbosstraat uitgestorven.
6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones	Belangrijk	Gedeeltelijk aangetast omwille van het versnipperd voorkomen en de beperkte aanwezigheid (zowel aantal als bedekking) van sleutelsoorten.
7140 Overgangs- en trilveen	Zeer belangrijk	Door verdroging en verbossing is de oppervlakte afgenomen. Er is bijgevolg een dalende trend.
7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het <i>Rhynchosporion</i>	Kennislacune	Gedeeltelijk aangetast omwille van de beperkte oppervlakte en het versnipperd voorkomen (zie habitat 4010).
9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met <i>Ilex</i> en soms ook <i>Taxus</i> in de ondergroei (<i>Quercion robori-petraeae</i> of <i>Ilici-Fagenion</i>)	Belangrijk	Gedeeltelijk aangetast omwille van de slechte structuur, de talrijke aanwezigheid van exoten en de beperkte aanwezigheid van sleutelsoorten.

Habitattypen	Belang voor G-IHD	Staat van instandhouding
9190 Oude zuurminnende eikenbossen met <i>Quercus robur</i> op zandvlakten	Essentieel	Gedeeltelijk aangetast omwille van de slechte structuur, de talrijke aanwezigheid van exoten en de beperkte aanwezigheid van sleutelsoorten.
91E0 Alluviale bossen met <i>Alnion glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	Zeer belangrijk	Gedeeltelijk aangetast omwille van de slechte structuur, beperkte hoeveelheid dood hout en de beperkte bedekking van sleutelsoorten in de kruidlaag. Verdroging door ontwateringsgrachten en de plaatselijk te diepe ligging van de Roosterbeek zijn net als de slechte kwaliteit van het beekwater belangrijke knelpunten.
SOORTEN VAN BIJLAGE II		
Kamsalamander		Gedeeltelijk aangetast omwille van de kleine populatie, de beschaduwing rondom verschillende poelen en de aanwezigheid van vis op de voortplantingswateren.
Drijvende waterweegbree	Essentieel	Gedeeltelijk aangetast omwille van de gedegradeerde toestand van alle populaties, het grotendeels ontbreken van pionierssituaties op de meeste plekken waar de soort nog voorkomt en de aanwezigheid van karpers op verscheidene locaties. Op tal van locaties waar de soort recent verdwenen is spelen nog tal van andere knelpunten zoals slechte waterkwaliteit (eutrofiëring, verzuring), lichtregime etc.
Gevlekte witsnuitlibel	Zeer belangrijk	Gedeeltelijk aangetast, in deelgebied 3 omwille van de verzuring en de abundante aanwezigheid van invasieve, uitheemse vissoorten.
Spaanse vlag	Belangrijk	Gedeeltelijk aangetast omwille van het beperkt en versnipperd voorkomen van geschikt habitat.
Beekprik	Zeer belangrijk	Gedeeltelijk aangetast omwille van de ontoereikende waterkwaliteit van de Laambeek.
BIJKOMENDE SOORTEN VAN BIJLAGE III		
Franjestaart **	Belangrijk	De huidige staat van instandhouding is onbekend maar vermoedelijk gedeeltelijk aangetast omwille van de beperkte aanwezigheid van natuurlijke holtes en dood hout in de bossen.
Heikikker	Zeer belangrijk	In deelgebied 3 gedeeltelijk aangetast omwille van verzuring, de talrijke aanwezigheid van vis en de E314 die de kleine populatie van Tenhaagdoornheide scheidt van de Teut.
Laatvlieger	Kennislacune	Onbekend maar waarschijnlijk goed tot uitstekend
Rugstreepad	Zeer belangrijk	Gedeeltelijk aangetast omwille van de abundante aanwezigheid van vis op het merendeel van de vennen en de E314 die de noordgrens van de populatie vormt ondanks de grote oppervlakte geschikt biotoop op Tenhaagdoornheide.
Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis	Kennislacune	Onbekend maar waarschijnlijk goed tot uitstekend.
(Boomkikker) *	(Essentieel) *	Gedeeltelijk aangetast omwille van de slechte waterkwaliteit op het merendeel van de vijvers, het ontbreken van goed ontwikkelde ondergedoken en

Habitattypen	Belang voor G-IHD	Staat van instandhouding
		drijvende vegetaties, de abundante aanwezigheid van uitheemse, invasieve vissoorten (vaak ook in de directe omgeving van populaties), de beperkte oppervlakte landbiotoop en de vele drukke wegen die doorheen of rond het gebied lopen.
Knoflookpad	Essentieel	Afwezig in gebied, aanwezig in zeer lage aantallen in nabijgelegen Welleke.
Poelkikker	Zeer belangrijk	Onbekend maar waarschijnlijk goed tot uitstekend. In de deelgebieden Vijvergebied Midden-Limburg en Bokrijk-Het Wik kan de soort bedreigd zijn door hybridisatie met de sinds 1994 geïntroduceerde meerkikker.
Gladde slang	Zeer belangrijk	Gedeeltelijk aangetast omwille van de afstand tot omliggende populaties en de E314 die de Teut en Tenhaagdoornheide van mekaar scheiden.
Rosse vleermuis	Kennislacune	Onbekend maar waarschijnlijk goed tot uitstekend.

Figuur 4. Habitatrichtlijngedied (oranje gearceerd) t.h.v. het projectgebied.

2.2.3 Instandhoudingsdoelstellingen

Voor alle Speciale Beschermingszones worden gebiedsspecifieke instandhoudingdoelstellingen opgesteld. Voor het projectgebied zijn dit de instandhoudingdoelstellingen van het Habitatrichtlijngedied 'BE 2200031-3 – Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangenbeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden'.

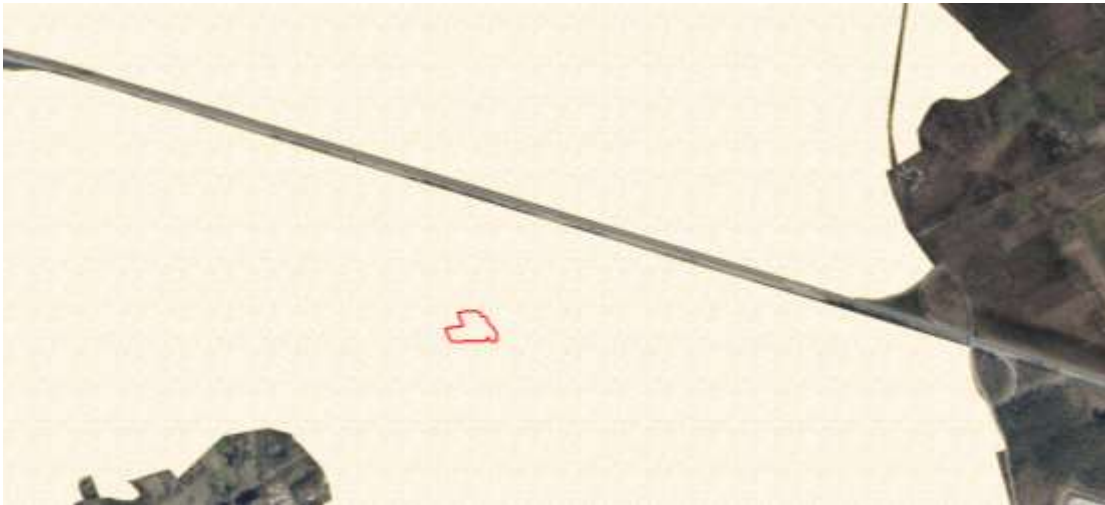
In het Besluit van de Vlaamse Regering tot aanwijzing van de speciale beschermingszone BE2200031 en het vaststellen van de bijhorende instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten (Besl. VI. Reg. 23.04.2014) en in het Managementplan 1.0 (Agentschap voor Natuur en Bos, 2014) worden de doelstellingen voor deelgebied BE2200031-3 van het SBZH gegeven. Het gaat om 15 habitattypen en 15 soorten. In tabel 2 is het globale ambitieniveau voor de doelstellingen samengevat.

Tabel 2. Instandhoudingsdoelstellingen voor Habitatrichtlijngebied BE2200031 Valleien van de Laambek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden met globale omschrijving van de oppervlakte-, populatie- en kwaliteitsdoelstellingen.

Habitattype	Oppervlakte-doelstelling	Kwaliteitsdoelstelling
4030 – Droge Europese heide	+	+
2310 - Psammofiele heide met struikhei en heidebremsorten	+	+
2330 – Open grasland met buntgras en struisgrassoorten op landduinen	+	+
6230 – Soortenrijke heischrale graslanden	+	+
4010 – Noord-Atlantische vochtige heide met dophei	+	+
7150- Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het snavelbiesverbond	+	+
7140 – Overgangs- en trilveen	+	+
3110 – Mineraalarme, oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten	+	+
3130 – Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetaties behorend tot de oeverkruidorde of de dwergbiezenklasse	+	+
3160 – Dystrofe natuurlijke poelen en meren	+	+
9120 – Atlantische zuurminnende beukenbossen met hulst en soms ook taxus	+	+
9190 – Oude zuurminnende eikenbossen met zomereik op zandvlakten	+	+
91E0 – Alluviale bossen met zwarte els en es	=	+
6430 – Voedselrijke zoomvormende ruigten	=	+
6510 – Laaggelegen schraal hooiland	+	+
Soorten	Populatie-doelstelling	Kwaliteitsdoelstelling
Knoflookpad	+	+
Gladde slang	+	+
Heikikker	+	+
Drijvende waterweegbree	+	+
Rugstreeppad	+	+
Gevlekte witsnuitlibel	+	+
Boomkikker	+	+
Poelkikker	=	+
Beekprik	+	+
Laatvlieger	=	+
Watervleermuis	=	+
Franjestaart	=	+
Rosse vleermuis	=	+
Ruige dwergvleermuis	=	+
Spaanse vlag	=	+
+	Het doel is een stijging van oppervlakte of populatiegrootte of een verbetering van de kwaliteit	
=	Het minimale doel is het behoud van de oppervlakte of populatiegrootte of het behoud van de kwaliteit	
=/+	Het minimale doel is het behoud van de oppervlakte of populatiegrootte of het behoud van de kwaliteit met lokale uitbreidingsmogelijkheid	
=(-)	Het minimale doel is het behoud van de oppervlakte of populatiegrootte of het behoud van de kwaliteit met lokale inkrimingsmogelijkheid	

2.2.4 VEN-gebied

Het projectgebied ligt volledig binnen het GEN-gebied ‘De Teut-Tenhaagdoornheide’

Figuur 5. Ligging van het projectgebied t.h.v. VEN-gebied.

2.2.5 Natuurreservaten

Het projectgebied ligt volledig binnen het Vlaams natuurreservaat 'De Teut'.

Figuur 6. Ligging van Vlaamse natuurreservaten t.h.v. het projectgebied.

2.2.6 Onroerend erfgoed

Het projectgebied ligt niet binnen beschermd cultuurhistorisch landschap

Het projectgebied overlapt grotendeels met het vastgesteld landschapsatlasrelict 'Vijver- en heidegebied rond de bovenbeek van de Laambeek, Roosterbeek en Slangebeek' (12/12/2013).

Figuur 7. Ligging van het projectgebied in het vastgesteld landschapatlasrelict ‘Vijver- en heidegebied rond de bovenbeek van de Laambeek, Roosterbeek en Slangebeek’.

2.2.7 Beschrijving van het biotisch en abiotisch milieu

Biologische Waarderingskaart

Op de biologische waarderingskaart worden de percelen gekarteerd onder complex van biologisch waardevol met biologisch zeer waardevolle elementen. De kartering betreft aom+ppmb+uv° (mesotrofe plas, mesotroof ven (*Littorellion*)+ aanplant van Grove den met ondergroei van struiken en bomen+terrein met recreatieinfrastructuur).

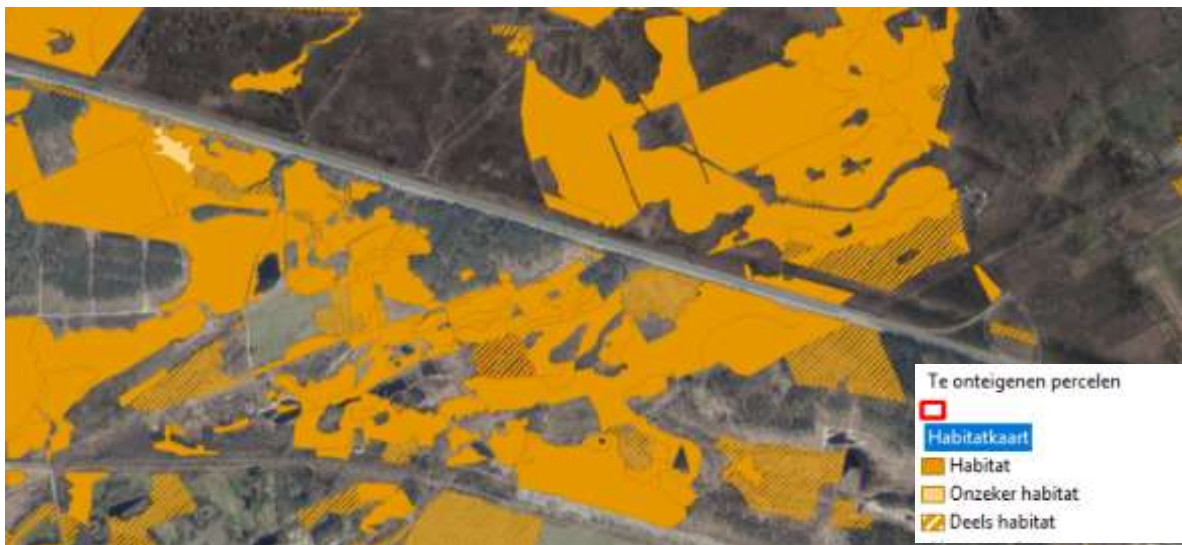
De reden voor deze hoogwaardige kartering is omdat de vijvers gelegen zijn te midden van een uitgestrekt hellingveen, het Hengelsbroek.

Figuur 8. Biologische Waarderingskaart (versie 2).

Op de habitatkaart worden de vijvers gekarteerd als 80% 3130_aom (Voedselarme wateren met periodiek droogvallende oevers, subtype oeverkruid) en 20% geen habitat.

Het projectgebied wordt verder omgeven door natuurgebieden met habitattypes. Het landschap van de vallei van de Roosterbeek bestaat voornamelijk uit een mozaïek van broekbossen (91E0) met daarop aansluitend laagveenkernen (7140_oli en 7140-meso, natte heiden (4010) en overgangen naar voedselarme vennen (H-3110, H-3130-aom en H-3160). Op de hogere delen van de vallei vinden we relictten van eiken-berkenbos (9190) en uitgestrekte heidevegetaties (2310, 2330, 4030) terug.

Figuur 9. Habitatkaart.

Hydrografie

Het projectgebied ligt in de vallei van de Roosterbeek, net buiten een van nature overstroombaar gebied. De Roosterbeek, in het deelbekken de Roosterbeek, is een onbevaarbare waterloop van categorie twee.

Figuur 10. Waterlopen en van nature overstromingsgevoelig gebied (roze).

2.3 Uit te voeren werken

2.3.1 Algemene omschrijving

Door de positionering van de site te midden van het veenlichaam van de Roosterbeek is het de intentie van het Agentschap voor Natuur en Bos om de vijvers na de verwerving binnen de twee jaar om te vormen naar een mozaïek van overgangs- en trilveen (7140) en ondiepe venvegetaties (Voedselarme wateren met periodiek droogvallende oevers, subtype oeverkruid, 3130).

De inrichting wordt gerealiseerd aan de hand van verschillende beheertechnieken (uittrekken van houtige opslag, knippen van bomen, ontstronken, takhout harken en afvoeren, plaggen, herprofilieren maaiveld), die als maatwerk dienen uitgevoerd te worden. Het terrein is heel divers met lokaal reeds aanwezige habitats. Bij de inrichting wordt het correcte materiaal ingezet om deze kwetsbare vegetaties niet te beschadigen.

2.3.2 Uitvoeringsvoorwaarden

Voor de inrichting zal gestart worden met een rupskraan met kniptang die de dikke bomen op de dijken en de schiereilanden zal knippen. Gezien er in een venige vallei gewerkt wordt met zwaar materiaal zal er gewerkt worden op dragline-schotten. Het geknipte hout wordt met rupsdumpers naar een afvoerplaats vervoerd vanwaar het hout verchipt kan worden alvorens af te voeren. De lengte van de dijk bedraagt 500m en daarnaast twee schiereilanden van respectievelijk 0,1ha en 0,21ha. Naar het aanwezige eiland wordt een landbrug aangelegd met zand alvorens de bomen kunnen worden verwijderd.

Na het knippen van het dikke hout zal vervolgens het kleinere hout (tot diameter 25cm) met rupskraan met grijper uitgetrokken worden met wortelgestel. Tijdens het trekken, wordt de boom

of struik zachtjes geschud, om zo weinig mogelijk grond rond de wortelkluit mee te hebben. Al het uitgetrokken hout wordt verzameld en vervolgens met rupsdumpers afgevoerd te worden naar de stapelplaats. Dit kleinere hout met wortelgestel zal verwerkt worden door het te schredderen en de afvoer van alle (eventueel gezeefde) fracties van dit materiaal.

Vervolgens zullen de dijken en de schiereilanden geplagd worden. Hierbij wordt de organische laag tot net boven de minerale bodem afgeschrapt waarbij de vegetatiezone wordt verwijderend met een rupskraan met kantelbak om het natuurlijk reliëf goed te kunnen volgen. De grondbak heeft geen tanden, maar een gladde bak met een scherpe rand die ook steeds scherp dient gehouden te worden. De werkzone beperkt zich tot de af te plagen zone. Het reeds geplagd noch het omliggende terrein mag bereden worden tijdens de uitvoering van de plagdienen, noch gebruikt als opslaglocatie voor het plagmateriaal dat onmiddellijk met rupsdumpers wordt afgevoerd naar de stapelplaats. Het aanwezige reliëf moet tijdens het plagen minutieus gevolgd worden. Het eindbeeld is dat alle voormalige dijken en zandhopen die aanwezig zijn boven waterniveau (en die ooit uit het waterlichaam zijn gegraven) als een strakke toplaag van mineraal zand vrij komen te liggen. Het plagsel wordt met rupsdumpers van het terrein afgevoerd.

Als volgende ingreep worden de stronken die zijn achtergebleven in de bodem (na het knippen van het hout) uitgetrokken met de rupskraan met de klem en/of met de spitvork uitgespit. Het ontstronken gebeurt omzichtig en langzaam, om zo beperkt mogelijk bodemlagen te mengen. Tijdens het trekken/spitten wordt de boomstronk zachtjes geschud, om zo weinig mogelijk grond rond de kluit mee te hebben. De stronken worden met rupsdumpers afgevoerd naar de stapelplaats en samen met het getrokken hout geschredderd.

De zandige toplaag die aanwezig is boven maaiveld wordt gebruikt om de vijver te verondiepen en de ontwateringsgracht te dempen. Verder wordt bijkomend voedselarm zand aangebracht zodat het nieuwe maaiveld zich op de optimale TAW hoogte situeert om de ontwikkeling van voedselarme hellingvenen te laten ontwikkelen. Hiervoor worden aangrenzende landduinen die geëvolueerd zijn naar droge heide eerst afgeplagd met rupskraan en kantelbak. Vervolgens zal het uitgeloopte grijze toplaagje dat aanwezig is onder de zode afgegraven worden tot op het minerale gele duinzand. Hierdoor zal enerzijds de landduinvegetatie zich kunnen herstellen en anderzijds zand vrijkomen om de vijver verder te verondiepen.

Er wordt voor de afwerking de TAW hoogte van de aangrenzende percelen aangehouden. Voor de noordzijde, de oost- en westzijde is dit het maaiveld van de aanwezige hellingvenen en galgelstruwelen. Aan de zuidzijde betreft dit het maaiveld van het aangrenzende elzenbroekbos. De afvoergracht wordt eveneens opgevuld tot op het maaiveld van het aangrenzende elzenbroekbos. De aanwezige pvc buis wordt uitgegraven en afgevoerd. Centraal in de vijver wordt het ondiepe deel van het grootste schiereiland aangehouden. Door de ondiepte en de zandige bodem is dit begroeid met kensoorten van oligo-tot mesotrofe wateren met oa drijvende egelskop, duizendknoopfonteinruid en vlottende bies. Vanaf de randen wordt onder een zachte hellingsgraad (1/10 naar dit maaiveld toegewerkt zodat zich te midden van het hellingveen een verlandende venvegetatie kan ontwikkelen.

De werken dienen plaats te vinden in de zomer/vroege herfst om insporing te minimaliseren.

Er dienen de nodige voorzorgsmaatregelen en good practice t.a.v. archeologie en Onroerend erfgoeddecreet genomen te worden.

2.3.3 Uitvoeringstermijn

De indicatieve realisatietermijn voor dit project betreft een termijn van ca. 2 jaar (met uiteraard het verdere beheer), na verwerving van de percelen. Van zodra er duidelijkheid is over de verwerving van de te onteigenen percelen kunnen de inrichtingswerken opgenomen worden in de meerjarenplanning, en kunnen de plannen ge-üdated en de omgevingsvergunning aangevraagd worden.

2.3.4 Beheermodaliteiten

Na de inrichtingswerken is het cruciaal dat een gericht beheer wordt uitgevoerd.

Na de afwerking wordt op aanliggende hellingvenen en venige heide met de beoogde doelsoorten gemaaid met een moerasmaaier op rupsen. Het type van te maaien vegetaties kan zelfs 'golven' op de onderliggende waterlaag, het voertuig wordt hierbij gedragen door de vegetatiemat. Het inzetten van een maaier op banden is hier uitgesloten en zelfs zwaardere rupsvoertuigen kunnen hier ongeschikt zijn. Het rupsvoertuig dient bijgevolg voldoende licht te zijn om hier te kunnen werken.

Het maaisel wordt vervolgens dun uitgespreid met een rupskraan op de ingerichte oppervlakte. Door het uitspreiden van zaden, organisch materiaal zal het herstel van het hellingveen sneller op gang komen en zal kieming van boomopslag trager verlopen.

In de erop volgende jaren wordt de ingerichte zone eveneens gemaaid met een moerasmaaier. De gewenste venige vegetatie met veenmossen is lichtminnend en maaien is initieel nodig zodat zich een mat van veenmossen kan vormen door de pionierssoorten die zich na inrichting eveneens gaan vestigen te benadelen door de maaiwerken. Deze vinden plaats in de periode september-oktober.

3 **Onteigeningsnoodzaak**

3.1 **Ten geleide**

Middels onderhavige nota wordt vooreerst voor zover als nodig beargumenteerd dat de verwezenlijking van natuur- en milieudoelstellingen het doel is van de onteigeningen die in dat verband noodzakelijk zullen worden uitgevoerd. Verder worden de onteigeningsnoodzaak en de hoogdringendheid om te onteigenen ten behoeve van de verwezenlijking van deze doelstellingen telkens gemotiveerd.

De onteigening is noodzakelijk voor de realisatie van de Europese instandhoudingsdoelstellingen en de hydrologische doelstellingen van de Roosterbeekvallei.

3.2 **Realisatie van de Europese instandhoudingsdoelstellingen**

De onteigening kadert integraal in de uitvoering van de instandhoudingsdoelstellingen van het Habitatrichtlijngebied 'BE 2200031-3 – Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangenbeek

en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden'. De onteigening laat het ANB toe de instandhoudingsdoelstellingen van het Habitatrictlijngebied te realiseren.

Aangezien het projectgebied in de speciale beschermingszones 'BE 220031-3 – Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangenbeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden' (Habitatrictlijngebied) gelegen is, zijn de Europese natuurdoelen voor deze speciale beschermingszones sturend voor de onteigening (zie §2.2.3).

In internationaal opzicht zijn het vooral de grote oppervlakte venige heiden – nergens anders in de Benelux en Noordwest-Duitsland komen zulke grote, aaneengesloten oppervlakten voor – en het voorkomen van zeer zwak gebufferde wateren met waterlobelia, die het gebied heel bijzonder maken.

Het Habitatrictlijngebied is op West-Europees niveau van hoog belang voor voedselarme hellingvenen. Deze venen ontstaan in de bovenloop van valleigebieden met zeer voedselarm, afstromend grondwater, waarop zich een kenmerkende veenmoslaag kan ontwikkelen. Op de meeste plaatsen in West-Europa zijn deze al lang omgevormd en rest er quasi niets meer van over. De Teut en Tenhaagdoorn vormen één van de weinige gebieden waar wel nog grote samenhangende oppervlakten voorkomen met daarbij zeldzame soorten zoals o.a. éénarig wollegras, draadzegge en veenorchijs. Op het veen groeien diverse veenmossoorten die de bijzondere eigenschap hebben om hun eigen ecosysteem te ontwikkelen. Ze zijn in staat zijn om grote hoeveelheden water vast te houden waardoor ze hun eigen omgeving steeds verder vernatten en het veenpakket begint te groeien. Naarmate het veenmospakket dikker wordt, komt dit steeds meer onder invloed van regenwater en vestigen zich zeldzame hoogveensoorten zoals lavendelheide, kleine veenbes, beenbreek en andere zeldzame veenmossoorten. Deze variatie uit zich tevens in een breed scala van bedreigde Europees beschermde soorten zoals Gevlekte- en Sierlijke witsnuitlibel, Drijvende waterweegbree (bijlage II van de habitatrictlijn), Heikikker, Poelkikker en Rugstreppad (Bijlage IV van de Habitatrictlijn). Daarnaast kennen, in Vlaanderen met uitsterven bedreigde habitattypische soorten, zoals speerwaterjuffer en hoogveenglanslibel die voorkomen op de overgangen tussen voedselarme wateren en hellingvenen hier hun laatste populaties.

Op Vlaams niveau is deze SBZ als zeer belangrijk bestempeld voor het habitatype 7140 (overgangs- en trilveen), 4010 (natte heide), 91E0 (Elzenbroekbos) en essentieel voor 3110 en 3130_aom (oligo- tot mesotrofe wateren).

De instandhoudingstellingen hebben een stijging van de oppervlakte aan het habitatypes 7140 en 3130 tot doel. Doelstelling is om na onteigening van de percelen, over te gaan tot ontwikkeling van de habitatypes 7140 en 3130 t.h.v. de te onteigenen percelen. Hierdoor wordt aan de instandhoudingsdoelstellingen tegemoet gekomen.

Het herstel van venige vegetaties zal het leefgebied herstellen van enkele soorten die op Vlaams niveau zéér zwaar onder druk staan. In het oog springen soorten zoals hoogveenglanslibel, maanwaterjuffer, speerwaterjuffer, heideblauwtje, groentje, waterlobelia, drijvende egelskop, veenorchijs, éénarig wollegras en watersnip. Een typische kensoort van deze natte tot venige heide, het gentiaanblauwtje is recent in het gebied uitgestorven wat de noodzaak van natuurherstel (vernatting en aangepast beheer) op korte termijn onderstreept. Véél van de andere hogervermelde soorten staan tevens onder zware druk in het gebied en bij uitbreiding in Vlaanderen. zoals speerwaterjuffer, hoogveenglanslibel en heikikker, soorten waarvoor het projectgebied en omgeving één van de belangrijkste bolwerken op Vlaams niveau is.

3.3 Realisatie van de hydrologische doelstellingen voor de Roosterbeek

De Roosterbeek ligt langs de te onteigenen percelen. Uit onderzoeken die zijn uitgevoerd in opdracht van Natuur en Bos door diverse partijen (Instituut voor Natuur en Bosonderzoek, Stichting Bargerveen, Unie Der Bosgroepen en Witteveen en Bos) blijkt dat de toestand (kwantitatief en kwalitatief) van de Roosterbeek uitermate slecht is en dat haar impact op het gebied zeer groot is. Dit resulteert in veenafbraak, eutrofiëring en habitat- en soortenverlies. De zone net naast de Roosterbeek heeft te lijden van verdroging. Het gemiddelde peil van de Roosterbeek ligt 1 m lager dan het gemiddelde grondwaterpeil in het aanpalende veen. De beek heeft hier dus een sterk verdrogende invloed. Vooral voor de veenzones heeft de verdrogende invloed een nefaste invloed. Het Agentschap voor Natuur en Bos, de waterloopbeheerder Provincie Limburg en Aquafin zullen overgaan tot herstel van de natuurlijke hydrologie dankzij een zeer ruim pakket aan integrale maatregelen: verlegging beekbedding, beekbodempverhoging, onderdoorpersing onder E314, wachtbekkens, watersturing en aangepaste lozing RWZI. Dit totaalpakket leidt tot een totaaloplossing voor het hydrologisch en ecologisch disfunctioneren van de Roosterbeekvallei.

Door de onteigening van de percelen wil het Agentschap voor Natuur en Bos mede dit volledig hydrologisch herstel mogelijk maken. Momenteel onttrekken de te onteigenen vijvers uitermate zuiver water aan het omliggende veen. De vijvers zijn ontstaan door het weggraven van veen en zijn aangelegd als weekendvijver die enerzijds zeer diep zijn uitgegraven en anderzijds opgeworpen zijn met rechte oevers. De vijvers zijn tevens voorzien van een diepe ontwateringsgracht die doorheen het veen snijdt en zo jaarrond grote hoeveelheden kwelwater afvoert. Door de diepe ligging van de vijvers in combinatie van de diepe ontwateringsgracht heeft de site een ontwaterende impact op de omliggende hellingvenen en elzenbroekbossen (91E0) door de sterke aanzuiging van grondwater.

De natuurlijke hydrologie met aanvoer van lokaal grondwater dient hersteld te worden. Dit herstel is noodzakelijk om aan de abiotische randvoorwaarden van de voorkomende habitattypes te voldoen. Bovendien is het hydrologisch herstel een vereiste binnen de instandhoudingsdoelstellingen van het Habitatrichtlijngebied. Zowel voor het habitatype 7140 als voor 3130 dienen er aan volgende hydrologische randvoorwaarden voldaan te zijn (cfr. instandhoudingsdoelstellingen voor het SBZ-gebied 'Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangenbeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden'):

- Beperkte aanwezigheid boomopslag in de habitat (7140);
- Een natuurlijke hydrologie en abiotiek (7140);
- De natuurlijke hydrologie met aanvoer van lokaal grondwater dient hersteld te worden (3130).

Aan deze randvoorwaarden wordt momenteel niet voldaan. Door de onteigening wenst het Agentschap voor Natuur en Bos mede het hydrologisch herstel van de Roosterbeekvallei uit te voeren en aan de noodzakelijke abiotische randvoorwaarden van de habitattypes 7140 en 3130 te voldoen.

3.4 Probleemstelling

De Europese richtlijnen beogen in eerste instantie de natuurlijke habitats en de wilde dier- en plantensoorten van communautair belang in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen. De staat van instandhouding van de betrokken speciale beschermingszone is momenteel gedeeltelijk ongunstig. Bij verdere aantasting zou dit aanleiding kunnen geven tot een ingebrekestelling door de Europese Commissie.

Onder de huidige omstandigheden is de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen, met name herstel van de habitattypes 7140 en 3130 t.h.v. de te onteigenen percelen niet mogelijk (zie §3.2. en 3.3).

3.5 Oplossing

Een duurzaam en significant herstel van de habitattypes 7140 en 3130, samen met het hydrologisch herstel van de Roosterbeekvallei, is essentieel voor het natuurbehoud. Deze maatregelen geven invulling aan het Natura 2000 beleid. Om de instandhoudingsdoelstellingen van het Habitatrichtlijngebied 'BE 2200031-3 – Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangenbeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden' mogelijk te maken heeft Natuur en Bos de voorbije jaren sterk ingezet op verwerving van gronden. De onderhandelingen in dat kader zijn succesvol gebleken.

Desondanks zijn niet alle gronden verworven kunnen worden om de instandhoudingsdoelstellingen van het SBZ-gebied uit te voeren. De te onteigenen percelen zijn essentieel voor het bereiken van hogervermelde doelstelling.

De vermelde inrichtingsmaatregelen vermeld onder §2.3 i.f.v. de instandhoudingsdoelstellingen, zijn niet mogelijk zonder schade aan de particuliere eigendom aan te brengen. Door dit alles maakt het huidige gebruik van de te onteigenen percelen niet meer mogelijk.

Een onteigening van de percelen is daartoe noodzakelijk.

3.6 Conclusie

De doelnatuurtypes vragen een volledige herziening van de hydrologie en een aangepast grondgebruik. Onteigening is voor de verwezenlijking daarvan noodzakelijk. De te nemen maatregelen, ter realisatie van de Europese instandhoudingsdoelstellingen en doelstellingen van de Roosterbeekvallei, zijn immers bijzonder complex, rekening houdende met de streefbeelden op basis van de specifieke vereisten van de habitats en de soorten waarvoor dit SBZ-gebied in kwestie dient gerealiseerd te worden.

Langer wachten met het uitvoeren van de vereiste maatregelen hypothekeert het tijdig bereiken van de vooropgestelde instandhoudingsdoelstellingen en de hydrologische doelen van de Roosterbeekvallei. De hoogdringendheid van de verwerving en onmiddellijke inbezitneming van de onroerende goederen, vloeit samenvattend voort uit volgende motieven:

- 1) de huidige deels ongunstige staat van instandhouding voor de tot doel gestelde habitattypes en soorten van de betrokken speciale beschermingszone,

- 2) de noodzakelijke hydrologische herstelmaatregelen van de Roosterbeekvallei,
- 3) de in te calculeren benodigde tijd voor vergunningsaanvragen, terreinwerken,
- 4) de in te calculeren tijd voor natuurgerichte ontwikkeling na de inrichting, afhankelijk van het tot doel gestelde habitatype.

Om al deze redenen kunnen de vereiste maatregelen niet gerealiseerd worden op vrijwillige basis door de grondeigenaar. Het hoger vermelde complexe, ingrijpende en hoogdringende karakter der te nemen maatregelen vereist de verwerving der gronden. De nood aan een globale, consequente en duurzame uitvoering van de werken met het oog op het inpassen ervan in een ruimer functionerend geheel en de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen en de hydrologische doelstellingen van de Roosterbeekvallei, leidt ertoe dat zelfrealisatie door de eigenaar in dit geval uitgesloten is. De realisatie van de bovenvermelde doelstellingen, noodzaakt daarom tot de verwerving door onteigening door het Vlaams Gewest.